

การพัฒนาทางวิชาชีพของบรรณารักษ์ สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ
มหาวิทยาลัยราชภัฏ¹
Professional Development of Librarians at the Office of Academic
Resource and Information Technology, Rajabhat Universities

อัมรินทร์ แก้วทองทรัพย์²

Amarin Kaewkongsap

ชุตินา สัจจามันท์³

Chutima Sacchanand

จันทิมา เขียวแก้ว⁴

Jantima Kheokao

¹บทความจากวิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาสารสนเทศศาสตร์ สาขาวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ปีการศึกษา 2558 Article from Thesis M.A. (Information Science) of Sukhothai Thammathirat Open University in academic year 2016

²นิสิตปริญญาโท แขนงวิชาสารสนเทศศาสตร์ สาขาวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช M.A. (Information Science) student of Sukhothai Thammathirat Open University, E-mail: amarin.kae@hotmail.com

³Ph.D., ศาสตราจารย์ แขนงวิชาสารสนเทศศาสตร์ สาขาวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช Professor, Information Science Program, Faculty of Liberal Arts, Sukhothai Thammathirat Open University, E-mail: chutimastou@gmail.com

⁴Ph.D., รองศาสตราจารย์ สาขาวิชาการสื่อสารเชิงกลยุทธ์ คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย Associate Professor, Strategic Communications Program, Faculty of Communication Arts, University of the Thai Chamber of Commerce, E-mail: k_jantima@yahoo.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา สถานภาพทางวิชาชีพของบรรณารักษ์ สภาพการพัฒนาทางวิชาชีพ ปัญหา และอุปสรรค ความต้องการการพัฒนาทางวิชาชีพ และแนวทางการพัฒนาทางวิชาชีพของบรรณารักษ์ สังกัดสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏ ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ บรรณารักษ์ สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏ 40 แห่ง จำนวนทั้งหมด 247 คน และ ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านวิชาชีพบรรณารักษ์ จำนวน 10 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม บรรณารักษ์ และแบบสอบถามผู้ทรงคุณวุฒิ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า บรรณารักษ์ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงอายุ 31-35 ปี มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรีสาขาบรรณารักษศาสตร์/สารสนเทศศาสตร์/สารสนเทศศาสตร์ สถานภาพเป็นพนักงานมหาวิทยาลัย รับผิดชอบงานวิเคราะห์หมวดหมู่และทำรายการ และระยะเวลาทำงาน 1-5 ปี สภาพการพัฒนางานวิชาชีพบรรณารักษ์ พบว่า บรรณารักษ์ส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มพูนความรู้ และนำมาใช้พัฒนางาน โดยการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาทางวิชาชีพโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ปัญหาที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ทักษะการใช้ภาษาต่างประเทศ ความต้องการในการพัฒนาวิชาชีพโดยรวมอยู่ในระดับมาก รูปแบบที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดสามอันดับแรก ได้แก่ การศึกษาดูงาน การฝึกอบรม และการประชุม/สัมมนา หัวข้อการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในงานห้องสมุด การบริการและเผยแพร่ และการจัดเก็บ/การค้นคืนสารสนเทศ แนวทางการพัฒนาทางวิชาชีพที่เหมาะสมสำหรับบรรณารักษ์ ประกอบด้วย รูปแบบ หัวข้อ และสถาบันที่จัดกิจกรรมการพัฒนาทางวิชาชีพบรรณารักษ์ บทบาทของบรรณารักษ์ บทบาทของผู้บริหารห้องสมุด สถาบันอุดมศึกษา และสมาคม/องค์กรวิชาชีพ

คำสำคัญ : การพัฒนาทางวิชาชีพ บรรณารักษ์ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏ

Abstract

The objectives of this research were to study the professional status and conditions of the development of librarians, problem, obstacles, and needs for professional development, and guidelines for professional development of librarians of the Office of Academic Resources and Information Technology from 40 Rajabhat universities. The population and samples in this study were 247 librarians and 10 professional experts selected by purposive sampling. The data were collected by questionnaire and analyzed and presented through frequency, percentage, mean, standard deviation, and content analysis. The results showed that most librarians were female with 31 to 35 years old, bachelor's degree of Library Science or Information Science, and they were university staff with responsibility of library resources' classification and cataloguing. Their periods of employment were between 1 to 5 years. In condition of the professional development, it was found that most of librarians aimed to use knowledge to develop their work and enhance knowledge by online learning. In terms of the problems and obstacles, they were at the moderate level, with the highest mean on foreign language skills. In addition to librarians' needs for professional development, they were at a high level. The pattern got three highest score for example study trip, training, and meeting/seminar, topics to use information technology at library, service and publication, and information storage and digital retrieval. The guidelines for professional development included topic, pattern, and service provided by organization, as well as role of librarian, administrator, institution, and professional associations/organizations.

Key words: Professional development. Academic librarians. Rajabhat Universities

บทนำ

ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ทำให้โลกก้าวสู่สังคมดิจิทัล การปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศน์ทางวิชาชีพและบทบาทของบรรณารักษ์ มีความต้องการและความคาดหวังบทบาทและสมรรถนะใหม่ของบรรณารักษ์ โดยเฉพาะในบริบทของสถาบันอุดมศึกษา เพื่อให้การศึกษาดูมศึกษาเป็นพลังขับเคลื่อนสังคมตอบสนองความต้องการของสังคม โดยห้องสมุดและบรรณารักษ์เป็นกลไกสำคัญในการสนับสนุนการปรับเปลี่ยน การพัฒนาทางวิชาชีพ (Professional Development: PD) เป็นเครื่องมือสำคัญของการพัฒนาบทบาทและสมรรถนะของบรรณารักษ์ การพัฒนาทางวิชาชีพและเป็นกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Pan; & Hovde. 2010: Online) เป็นการเพิ่มพูนความรู้ ความสามารถและทักษะที่จำเป็นในการปฏิบัติงาน ให้มีประสิทธิภาพ ทันกับความก้าวหน้าของวิทยาการ และการเปลี่ยนแปลงในวิชาชีพ ช่วยให้บุคคลประสบความสำเร็จในการปฏิบัติงานในสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป (Woolfs. 2005: 22)

จากการศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาทางวิชาชีพของบรรณารักษ์ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทยและต่างประเทศ พบว่า การพัฒนาทางวิชาชีพของบรรณารักษ์ มีวัตถุประสงค์เพื่อนำมาใช้พัฒนางานให้ทันกับความก้าวหน้าทางวิชาชีพ (ชัตติยา ทองทา. 2543; เบนจวรรณ รัชภัฏ. 2547) ปัญหาและอุปสรรคของบรรณารักษ์ในการพัฒนาทางวิชาชีพ คือ ขาดทักษะภาษาต่างประเทศ (กาญจน์หทัย ศรีบุญเรือง. 2552; วิไลวรรณ รัตนพันธ์. 2547; ศุภรชชตรา แสนวา. 2542; Fisher. 2001) รูปแบบการพัฒนาทางวิชาชีพที่ต้องการ คือ การศึกษาดูงาน (ชัตติยา ทองทา. 2543; เบนจวรรณ รัชภัฏ. 2547; มลิวัลย์ ประดิษฐ์ธีระ. 2538) การฝึกอบรม (ชัตติยา ทองทา. 2543; เฉลิมศักดิ์ ชูปวา. 2541; วรรณยา เฉลยปราษฎ์; และ อรุณช เศวตรัตยเสถียร. 2556; ศุภรชชตรา แสนวา. 2542; Babu, Vinayagamoorthy; & Gopalakrishnan. 2007; Baro; Eze; & Nkanu. 2013; Haneefa; & Abdul Shukkoor. 2010; Mahmood; & Khan. 2007; Mathew; & Baby. 2011) การประชุม/สัมมนาทางวิชาการ (ระวีวรรณ สัมฤทธิ์. 2556; สนธยา ไกรลาสสุวรรณ. 2531) และต้องการให้สถาบันอุดมศึกษาจัดกิจกรรม (วรรณยา เฉลยปราษฎ์; และ อรุณช เศวตรัตยเสถียร. 2556)

จากสภาพแวดล้อมทางการศึกษาและสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างกว้างขวางและรวดเร็ว และความสำคัญของการพัฒนาทางวิชาชีพของบรรณารักษ์ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา โดยเฉพาะมหาวิทยาลัยราชภัฏซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยกลุ่มใหม่ พัฒนามาจากสถาบันฝึกหัดครู วิทยาลัยครู สถาบันราชภัฏ และมหาวิทยาลัยราชภัฏ เป็นมหาวิทยาลัยเพื่อพัฒนาท้องถิ่น มีโครงสร้างการแบ่งส่วนราชการภายในมหาวิทยาลัย โดยสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศเป็นหน่วยงานสนับสนุนมีฐานะเทียบเท่าคณะ มีโครงสร้าง 2 ส่วน ประกอบด้วย ห้องสมุดและเทคโนโลยีสารสนเทศ (ราชกิจจานุเบกษา. 2547: ออนไลน์) และเนื่องจากยังไม่มีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทางวิชาชีพของบรรณารักษ์สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏโดยตรง ผู้วิจัยในฐานะบรรณารักษ์ จึงมีความสนใจศึกษาการพัฒนาทางวิชาชีพของบรรณารักษ์สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏ เพื่อใช้เป็นแนวทางสำหรับสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏ ในการวางแผนพัฒนาบรรณารักษ์อย่างมีระบบ ให้มีทักษะความรู้ความสามารถและมีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องอีกทั้งการสร้างตระหนักและเป็นแนวทางสำหรับบรรณารักษ์ ในการพัฒนาตนเองให้มีสมรรถนะทางวิชาชีพของตนเองอันจะนำไปสู่การพัฒนาสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศและมหาวิทยาลัยราชภัฏโดยรวมต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสถานภาพทางวิชาชีพของบรรณารักษ์ สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏ
2. เพื่อศึกษาสภาพการพัฒนาทางวิชาชีพของบรรณารักษ์ สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏ
3. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาทางวิชาชีพของบรรณารักษ์ สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏ
4. เพื่อศึกษาความต้องการการพัฒนาทางวิชาชีพของบรรณารักษ์ สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏ
5. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาทางวิชาชีพของบรรณารักษ์ สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย กลุ่มที่ 1 บรรณารักษ์สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏทั่วประเทศ บรรณารักษ์ซึ่งมีวุฒิการศึกษาขั้นต่ำปริญญาตรีบรรณารักษศาสตร์/สารนิเทศศาสตร์/สารสนเทศศาสตร์ ทั้งหมดจำนวน 247 คน โดยใช้ประชากรทั้งหมด กลุ่มที่ 2 ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านวิชาชีพ จำนวน 10 คน สุ่มแบบเจาะจงตามเกณฑ์ที่กำหนด ประกอบด้วย ผู้บริหารมหาวิทยาลัย ผู้บริหารห้องสมุด อาจารย์ผู้สอนทางด้านบรรณารักษ์ อาจารย์ผู้สอนทางการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และบรรณารักษ์ ซึ่งเป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบายและวางแผนการพัฒนาทางวิชาชีพของบรรณารักษ์

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วยแบบสอบถามบรรณารักษ์และแบบสอบถามผู้ทรงคุณวุฒิ

2.1 แบบสอบถามบรรณารักษ์ จำแนกเป็น 5 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบ ตอนที่ 2 สภาพการพัฒนาทางวิชาชีพ ตอนที่ 3 ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาทางวิชาชีพ ตอนที่ 4 ความต้องการการพัฒนาทางวิชาชีพ และตอนที่ 5 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ

2.2 แบบสอบถามผู้ทรงคุณวุฒิ เป็นข้อคำถามแนวทางการพัฒนาทางวิชาชีพของบรรณารักษ์ สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏ จำแนกเป็น 4 ประเด็น ได้แก่ 1 รูปแบบการพัฒนา 2 หัวข้อการพัฒนา 3 สถาบันที่จัด 4 บทบาทผู้เกี่ยวข้อง/หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยทำหนังสือขออนุญาตจากมหาวิทยาลัยราชภัฏแต่ละแห่ง และขอความร่วมมือกับบรรณารักษ์ ประจำสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ ในการเก็บข้อมูลในแต่ละมหาวิทยาลัยราชภัฏ โดยแจกแบบสอบถามไป จำนวน 247 ฉบับ และได้รับกลับคืนมา จำนวน 218 ฉบับ ซึ่งเป็นฉบับที่สมบูรณ์ทั้งหมด คิดเป็นร้อยละ 88.26 ส่วนการแจกแบบสอบถามผู้ทรงคุณวุฒิ ทำโดย หนังสือขอความอนุเคราะห์พิจารณา ร่างแนวทางการพัฒนาทางวิชาชีพที่เหมาะสมของบรรณารักษ์ ในการเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิแต่ละท่าน โดยแจกแบบสอบถามไป จำนวน 10 ฉบับ และได้รับกลับคืนมา จำนวน 8 ฉบับ ซึ่งเป็นฉบับที่สมบูรณ์ทั้งหมด คิดเป็นร้อยละ 80.00

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้ค่าความถี่และค่าร้อยละ วิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพทางวิชาชีพ สภาพการพัฒนาทางวิชาชีพ ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาทางวิชาชีพของบรรณารักษ์ สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏ ใช้ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์ข้อมูลความต้องการการพัฒนาทางวิชาชีพของบรรณารักษ์ สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏ การวิเคราะห์ข้อมูลข้อคำถามปลายเปิด ใช้การวิเคราะห์เนื้อหาและนำเสนอตามประเด็นในรูปความเรียงเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยสามารถสรุปผลการวิจัย ได้ดังนี้

1. **สถานภาพทางวิชาชีพของบรรณารักษ์** พบว่า บรรณารักษ์ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 192 คน (ร้อยละ 88.1) อายุ 31 - 35 ปี จำนวน 64 คน (ร้อยละ 29.4) วุฒิการศึกษาปริญญาตรีบรรณารักษศาสตร์/สารนิเทศศาสตร์/สารสนเทศศาสตร์ จำนวน 190 คน (ร้อยละ 87.2) และวุฒิการศึกษาปริญญาโท จำนวน 28 คน (ร้อยละ 12.8) สถานภาพเป็นพนักงานมหาวิทยาลัย จำนวน 157 คน (ร้อยละ 72.0) เมื่อจำแนกตามงานที่รับผิดชอบ พบว่า บรรณารักษ์ส่วนใหญ่รับผิดชอบงานวิเคราะห์หมวดหมู่และทำรายการ จำนวน 88 คน (ร้อยละ 40.4) ระยะเวลาทำงานในตำแหน่งบรรณารักษ์ที่สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ 1-5 ปี จำนวน 71 คน (ร้อยละ 32.6)

2. **สภาพการพัฒนาทางวิชาชีพของบรรณารักษ์** พบว่า บรรณารักษ์ส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์ในการพัฒนาทางวิชาชีพเพื่อเพิ่มพูนความรู้ จำนวน 205 คน (ร้อยละ 94.0) รองลงมาเพื่อนำมาใช้พัฒนางาน จำนวน 204 คน (ร้อยละ 93.6) และเพื่อพัฒนาสมรรถนะทางวิชาชีพ จำนวน 198 คน (ร้อยละ 90.8)

บรรณารักษ์ส่วนใหญ่เคยพัฒนาทางวิชาชีพด้วยรูปแบบการใช้สื่อสังคมออนไลน์จำนวน 198 คน (ร้อยละ 90.8) รองลงมา การประชุม/สัมมนาทางวิชาการ จำนวน 158 คน (ร้อยละ 72.5) และจำนวนใกล้เคียงกันคือ การฝึกอบรม จำนวน 150 คน (ร้อยละ 68.8) รูปแบบการพัฒนาทางวิชาชีพที่บรรณารักษ์ส่วนใหญ่ไม่เคยเข้าร่วมคือ การเป็นกรรมการ/

คณะทำงาน/อนุกรรมการขององค์การ/สมาคมวิชาการ/วิชาชีพ จำนวน 212 คน (ร้อยละ 97.2) รองลงมาการเป็นสมาชิกสมาคมวิชาการ/วิชาชีพ จำนวน 201 คน (ร้อยละ 92.2)

เมื่อจำแนกตามกิจกรรมการพัฒนาทางวิชาชีพ สรุปได้ดังนี้

1) การประชุม/สัมมนาทางวิชาการ บรรณารักษ์ส่วนใหญ่เข้าประชุม/สัมมนาทางวิชาการ จำนวน 158 คน (ร้อยละ 72.5) โดยเข้าประชุม/สัมมนา 3 ครั้ง จำนวน 51 คน (ร้อยละ 32.3) หัวข้อการบริการและเผยแพร่ จำนวน 102 คน (ร้อยละ 64.6) จัดโดยสถาบันอุดมศึกษา จำนวน 158 คน (ร้อยละ 100) ระยะเวลา 2 วัน จำนวน 89 คน (ร้อยละ 56.3) และสถาบันต้นสังกัดเป็นแหล่งทุนทั้งหมด จำนวน 158 คน (ร้อยละ 100)

2) การฝึกอบรม บรรณารักษ์ส่วนใหญ่พัฒนาทางวิชาชีพด้วยการฝึกอบรม จำนวน 150 คน (ร้อยละ 68.8) โดยฝึกอบรม 1 ครั้ง จำนวน 57 คน (ร้อยละ 38.0) หัวข้อการจัดเก็บ/การค้นคืนสารสนเทศ จำนวน 95 คน (ร้อยละ 63.3) จัดโดยสถาบันอุดมศึกษา จำนวน 150 คน (ร้อยละ 100) ระยะเวลา 1 วัน จำนวน 150 คน (ร้อยละ 100) และสถาบันต้นสังกัดเป็นแหล่งทุนทั้งหมด จำนวน 150 คน (ร้อยละ 100)

3) การศึกษาดูงานทางวิชาชีพหรือที่เกี่ยวข้อง บรรณารักษ์ส่วนใหญ่ศึกษาดูงานทางวิชาชีพหรือที่เกี่ยวข้อง โดยศึกษาดูงาน 1 ครั้ง จำนวน 80 คน (ร้อยละ 59.7) หัวข้อการบริหาร จำนวน 77 คน (ร้อยละ 57.5) สถาบันที่ศึกษาดูงานคือ สถาบันอุดมศึกษา จำนวน 133 คน (ร้อยละ 99.3) เคยศึกษาดูงานต่างประเทศ จำนวน 23 คน (ร้อยละ 17.2) และสถาบันต้นสังกัดเป็นแหล่งทุนทั้งหมด จำนวน 134 คน (ร้อยละ 100)

4) การหมุนเวียนงาน บรรณารักษ์ส่วนใหญ่เคยได้รับการหมุนเวียนงานจำนวน 87 คน (ร้อยละ 39.9) งานเดิมคือ งานวิเคราะห์หมวดหมู่และทำรายการ จำนวน 30 คน (ร้อยละ 34.5) งานใหม่คือ งานบริการผู้ใช้ จำนวน 34 คน (ร้อยละ 39.1) และมีการปฐมนิเทศในงานที่หมุนเวียน จำนวน 22 คน (ร้อยละ 100) ระยะเวลาการปฐมนิเทศ 1 วัน จำนวน 12 คน (ร้อยละ 54.6)

5) ระบบพี่เลี้ยง/การสอนงาน บรรณารักษ์ส่วนใหญ่เคยได้รับคำแนะนำหรือมีพี่เลี้ยงในการปฏิบัติงาน จำนวน 97 คน (ร้อยละ 44.5) งานพัฒนาทรัพยากรสารสนเทศและการบริการผู้ใช้ จำนวนเท่ากัน 32 คน (ร้อยละ 33.0) และเคยให้คำปรึกษาแนะนำหรือเป็นพี่เลี้ยงในการปฏิบัติงานให้ผู้อื่น จำนวน 96 คน (ร้อยละ 44.0) ในงานบริการผู้ใช้ จำนวน 29 คน (ร้อยละ 30.2)

6) การเป็นสมาชิกสมาคมวิชาการ/วิชาชีพ บรรณารักษ์ส่วนใหญ่ไม่เป็นสมาชิกสมาคมวิชาการ/วิชาชีพ จำนวน 201 คน (ร้อยละ 92.2) และบรรณารักษ์ส่วนน้อยที่เป็นสมาชิกสมาคมวิชาการ/วิชาชีพ สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ จำนวน 17 คน (ร้อยละ 7.8)

7) การเป็นกรรมการ/คณะทำงาน/อนุกรรมการขององค์การ/สมาคมวิชาการ/วิชาชีพ บรรณารักษ์ส่วนใหญ่ไม่เคยเป็นกรรมการ/คณะทำงาน/อนุกรรมการขององค์การ/สมาคมวิชาการ/วิชาชีพ จำนวน 212 คน (ร้อยละ 97.2) และบรรณารักษ์ส่วนน้อยเป็นกรรมการ/คณะทำงาน/อนุกรรมการขององค์การ/สมาคมวิชาการ/วิชาชีพ ในกิจกรรมของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ จำนวน 4 คน (ร้อยละ 1.83)

8) การศึกษาต่อ บรรณารักษ์ส่วนใหญ่ไม่ได้ศึกษาต่อ จำนวน 157 คน (72.0) และบรรณารักษ์ส่วนน้อยที่ศึกษาต่อ จำนวน 61 คน (ร้อยละ 28.0) ศึกษาต่อระดับปริญญาโท สาขาบรรณารักษศาสตร์/สารนิเทศศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ จำนวน 52 คน (ร้อยละ 88.1) และสถาบันต้นสังกัดเป็นแหล่งทุน จำนวน 35 คน (ร้อยละ 57.4)

9) การเป็นวิทยากร บรรณารักษ์ส่วนใหญ่ไม่เคยเป็นวิทยากร จำนวน 142 คน (ร้อยละ 65.1) และบรรณารักษ์ส่วนน้อยที่เป็นวิทยากร จำนวน 76 คน (ร้อยละ 34.9) หัวข้อการจัดเก็บ/การค้นคืนสารสนเทศ จำนวน 42 คน (ร้อยละ 55.3) สถาบันที่จัดคือ สถาบันอุดมศึกษา จำนวน 103 คน (ร้อยละ 99.0) ใช้ระยะเวลา 1 วัน จำนวน 64 คน (ร้อยละ 84.2)

10) การผลิตผลงานทางวิชาการ บรรณารักษ์ส่วนใหญ่ไม่เคยผลิตงานทางวิชาการ จำนวน 181 คน (ร้อยละ 83.0) และบรรณารักษ์ส่วนน้อยที่ผลิตผลงานวิชาการ จำนวน 37 คน (ร้อยละ 17.0) มีผลงานวิจัย จำนวน 31 คน (ร้อยละ 14.2) โดยเป็นหัวหน้าโครงการ จำนวน 16 คน (ร้อยละ 51.6) และมีผลงานคู่มือ จำนวน 29 คน (ร้อยละ 13.3) สถาบันต้นสังกัดเป็นแหล่งทุน จำนวน 27 คน (ร้อยละ 87.1)

11) การจัดการความรู้ในองค์กร บรรณารักษ์ส่วนใหญ่ไม่เคยพัฒนาทางวิชาชีพในรูปแบบการจัดการความรู้ในองค์กร จำนวน 143 คน (ร้อยละ 65.6) และบรรณารักษ์ส่วนน้อยพัฒนาทางวิชาชีพในรูปแบบการจัดการความรู้ในองค์กร

จำนวน 75 คน (ร้อยละ 60.0) หัวข้อการบริหาร จำนวน 45 คน (ร้อยละ 60.0) ระยะเวลา 1 วัน จำนวน 63 คน (ร้อยละ 84.0)

12) การเรียนรู้ออนไลน์ พบว่าบรรณารักษ์ส่วนใหญ่ไม่เคยพัฒนาทางวิชาชีพในรูปแบบการเรียนรู้ออนไลน์ จำนวน 198 คน (ร้อยละ 90.8) และบรรณารักษ์ส่วนน้อยเคยพัฒนาวิชาชีพในรูปแบบการเรียนรู้ออนไลน์ จำนวน 20 คน (ร้อยละ 9.2) ในรูปแบบบทเรียนออนไลน์ จำนวน 18 คน (ร้อยละ 8.3) หัวข้อการบริหาร จำนวน 9 คน (ร้อยละ 50.0) จัดโดยสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (ก.พ.) จำนวน 16 คน (ร้อยละ 88.5) ระยะเวลา 3 ชั่วโมง จำนวน 16 คน (ร้อยละ 88.5) โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย จำนวน 18 คน (ร้อยละ 100)

13) การใช้สื่อสังคมออนไลน์ บรรณารักษ์ส่วนใหญ่ใช้สื่อสังคมออนไลน์ จำนวน 198 คน (ร้อยละ 90.8) โดยใช้ เฟสบุ๊ก (Facebook) จำนวน 192 คน (ร้อยละ 88.1)

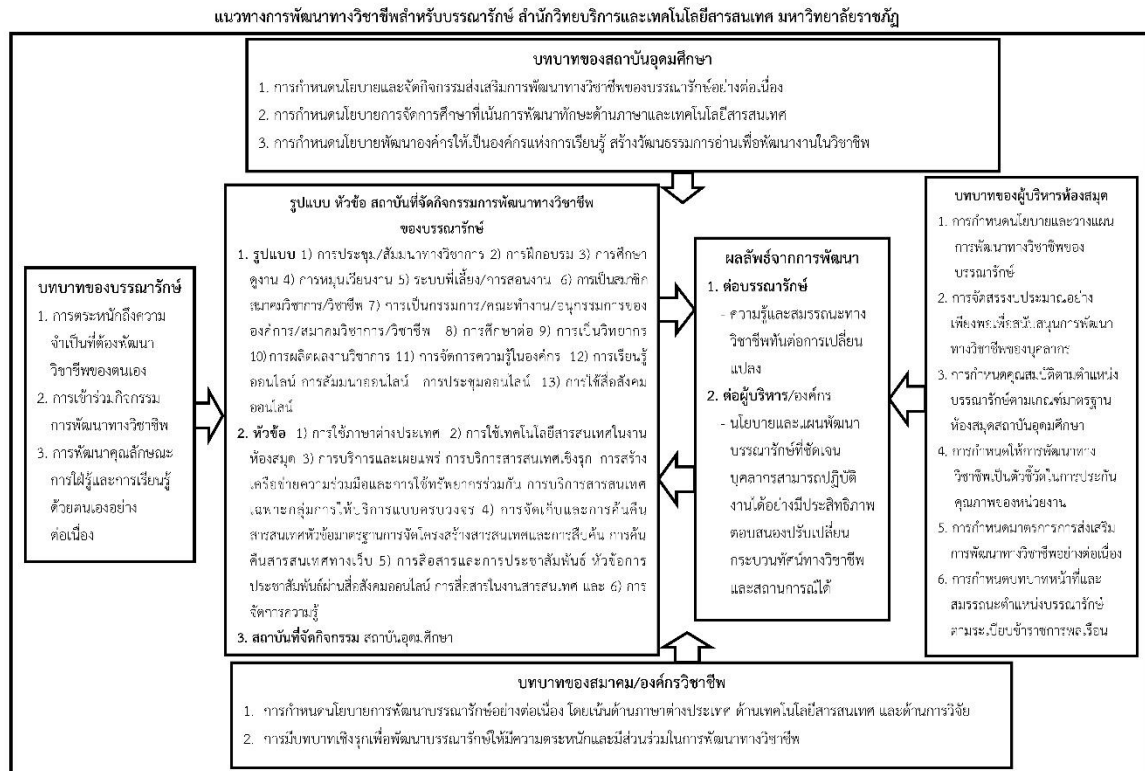
3. ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาทางวิชาชีพของบรรณารักษ์ พบว่า บรรณารักษ์มีปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาทางวิชาชีพโดยรวมระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.13$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน โดยปัญหาและอุปสรรคด้านส่วนบุคคลมีค่าเฉลี่ยสูงสุดของระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.21$) รองลงมาด้านการบริหารของสำนักวิทยบริการฯ ($\bar{X} = 3.16$) ปัญหาและอุปสรรคที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดระดับของปานกลางคือ ด้านหน่วยงานที่จัด ($\bar{X} = 3.01$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ปัญหาและอุปสรรคที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดระดับมาก คือ ทักษะการใช้ภาษาต่างประเทศ ($\bar{X} = 3.56$) ซึ่งเป็นรายการเดียวที่มีค่าเฉลี่ยระดับมาก รองลงมา งบประมาณ ($\bar{X} = 3.48$) และเงินทุนสนับสนุน (ในกิจกรรมที่ต้องใช้เงินสนับสนุน) ($\bar{X} = 3.43$) ตามลำดับ ปัญหาและอุปสรรคที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด ระดับปานกลาง คือ สุขภาพ ($\bar{X} = 2.56$)

4. ความต้องการการพัฒนาทางวิชาชีพของบรรณารักษ์ พบว่า บรรณารักษ์มีความต้องการเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาทางวิชาชีพ โดยรวมระดับมาก ($\bar{X} = 3.74$) โดยรูปแบบที่บรรณารักษ์ต้องการเข้าร่วมที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดสามอันดับแรก ได้แก่ การศึกษาดูงาน ($\bar{X} = 4.20$) การฝึกอบรม ($\bar{X} = 4.12$) และการประชุม/สัมมนาทางวิชาการ ($\bar{X} = 4.00$)

หัวข้อการพัฒนาทางวิชาชีพที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดสามอันดับแรก ได้แก่ การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในงานห้องสมุด ($\bar{X} = 4.10$) รองลงมา ค่าเฉลี่ยเท่ากัน คือ การบริการและเผยแพร่ และการจัดเก็บ/การค้นคืนสารสนเทศ ($\bar{X} = 4.08$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า หัวข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดสามอันดับแรก ได้แก่ การจัดเก็บและการค้นคืนสารสนเทศในรูปดิจิทัล ($\bar{X} = 4.11$) การจัดกิจกรรมส่งเสริมการใช้สารสนเทศและส่งเสริมการเรียนรู้ และการพัฒนาห้องสมุดดิจิทัล มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน ($\bar{X} = 4.10$)

สถาบันที่บรรณารักษ์ส่วนใหญ่ต้องการให้จัดกิจกรรมการพัฒนาทางวิชาชีพ คือ สถาบันอุดมศึกษา จำนวน 59 คน (ร้อยละ 27.1) รองลงมาสมาคมวิชาชีพ จำนวน 46 คน (ร้อยละ 21.1) และน้อยที่สุด คือ หน่วยงานภาคเอกชน จำนวน 24 คน (ร้อยละ 11.0)

5. แนวทางการพัฒนาทางวิชาชีพของบรรณารักษ์ สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏ พัฒนาจากผลการศึกษาสถานภาพของบรรณารักษ์ สภาพการพัฒนาทางวิชาชีพ ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาทางวิชาชีพ และความต้องการการพัฒนาทางวิชาชีพของบรรณารักษ์ และผลการพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒินำเสนอแนวทางการพัฒนาทางวิชาชีพของบรรณารักษ์ ประกอบด้วย รูปแบบ หัวข้อ และสถาบันที่จัดกิจกรรม การพัฒนาทางวิชาชีพสำหรับบรรณารักษ์ บทบาทของบรรณารักษ์และผู้เกี่ยวข้องคือ สถาบันอุดมศึกษา สมาคม/องค์กรวิชาชีพ ผู้บริหารห้องสมุด โดยมีผลลัพธ์จากการพัฒนาต่อบรรณารักษ์ ต่อผู้บริหาร/องค์กร ดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 แนวทางการพัฒนาทางวิชาชีพที่เหมาะสมสำหรับบรรณารักษ์ สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏ

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย มีประเด็นที่น่าสนใจสำหรับการอภิปรายผล ดังนี้

1. สภาพการพัฒนาทางวิชาชีพของบรรณารักษ์ พบว่า บรรณารักษ์ส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์ของการพัฒนาทางวิชาชีพเพื่อเพิ่มพูนความรู้ การนำมาใช้พัฒนางาน และการพัฒนาสมรรถนะทางวิชาชีพ สอดคล้องกับจรรยาบรรณบรรณารักษ์ (สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย. 2552: ออนไลน์) ที่กำหนดไว้ว่าบรรณารักษ์ต้องศึกษา แสวงหาความรู้ตามมาตรฐาน และพัฒนาตามนวัตกรรมใหม่ๆ มาใช้ในวิชาชีพ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับมาตรฐานห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา ที่กำหนดว่าบุคลากรห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา ควรมีโอกาสได้รับการศึกษา ฝึกอบรม รวมทั้งได้รับการพัฒนาในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อเพิ่มพูนความรู้ทั้งวิชาการและวิชาชีพระดับสูงอย่างสม่ำเสมอให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีสมัยใหม่ (ทววงมหาวิทยาลัย. 2544: 3)

2. ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาทางวิชาชีพของบรรณารักษ์ พบว่า รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดระดับมาก คือ ทักษะการใช้ภาษาต่างประเทศ สอดคล้องกับผลการวิจัยของอัญมณี ศรีวัชรินทร์ (2553) วรรณยา เฉลยปราษฎ์ และอรนุช เศวตรีตยเสถียร (2556) ที่พบว่า บรรณารักษ์มีปัญหาการใช้ภาษาต่างประเทศ และข้อเสนอแนะของ ฟิชเชอร์ (Fisher. 2001) ที่ระบุว่าบรรณารักษ์ควรพัฒนาทักษะภาษาต่างประเทศ ทั้งนี้ การตอบรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนซึ่งกำหนดภาษาอังกฤษเป็นภาษาทางการ และแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่สิบเอ็ด พ.ศ. 2555-2559 (กระทรวงศึกษาธิการ. 2558: ออนไลน์) โดยมีเป้าหมายหลักเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนเน้นกลยุทธ์และแนวทางการดำเนินงานพัฒนาความรู้และทักษะด้านภาษาต่างประเทศและภาษาของประเทศสมาชิกอาเซียนเพื่อยกระดับคุณภาพและมาตรฐานผู้เรียน บุคลากรทางการศึกษาและสถานศึกษา

3. ความต้องการการพัฒนาทางวิชาชีพของบรรณารักษ์ พบว่า รายการความต้องการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด สามอันดับแรก คือ การศึกษาดูงาน การฝึกอบรม และการประชุม/สัมมนาทางวิชาการ โดยการศึกษาดูงาน เป็นรูปแบบเดิมที่ยังได้รับความนิยมอย่างต่อเนื่องสอดคล้องกับผลการวิจัยของมลิวัดย์ ประดิษฐ์ธีระ (2538) ชัตติยา ทองทา (2543) และเบญจวรรณ รัชบังภัย (2547) ที่พบว่า บรรณารักษ์ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาจำนวนมากที่สุด ต้องการศึกษาดูงาน และ

บรรณารักษ์จำนวนรองลงมาต้องการเข้าฝึกอบรม สอดคล้องกับผลการวิจัยของเฉลิมศักดิ์ ชูปวา (2541) ศุภรชชตรา แสนวา (2542) วรรณยา เฉลยปราษฎ์ และอรนุช เศรษฐชัยเสถียร (2556) ฮานีฟาและอับดุล ชุกกูร์ (Haneefa; & Abdul Shukkoor. 2010) แมทธิวและเบบี้ (Mathew; & Baby. 2011) และแบโร เอสซและคานู (Baro; Eze; & Nkanu. 2013) พบว่า กิจกรรมการพัฒนาที่บรรณารักษ์ต้องการเข้าร่วม ได้แก่ การฝึกอบรม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการพัฒนาบุคลากรโดยการฝึกอบรมเป็นกิจกรรมที่เน้นการปฏิบัติจริง ช่วยเพิ่มพูนความรู้ ทักษะหรือความชำนาญ ขณะเดียวกันได้ติดตามพัฒนาการที่เกิดขึ้นในวิชาชีพได้อย่างทันสมัย นอกจากนี้ยังช่วยเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมหรือทัศนคติในการทำงานด้วย (ซูติมา สัจจานันท์. 2551: 180) ส่วนรูปแบบการประชุม/สัมมนาทางวิชาการ พบว่า บรรณารักษ์ต้องการเข้าร่วมกิจกรรมการประชุม/สัมมนาทางวิชาการในระดับมาก สอดคล้องกับผลการวิจัยของสนธยา ไกรลาสสุวรรณ (2531) ระวีวรรณ สัมฤทธิ์ (2556) พบว่า กิจกรรมการพัฒนาที่บรรณารักษ์ต้องการเข้าร่วม คือ การประชุม/สัมมนา ทั้งนี้เป็นเพราะการประชุม/สัมมนาทางวิชาการ ช่วยให้ได้รับความรู้ แลกเปลี่ยนข้อมูล ข่าวสาร ประสบการณ์ และการค้นพบใหม่ ๆ และได้มีโอกาสพบปะสังสรรค์กับผู้ร่วมวิชาชีพ ทำให้บุคคลได้มีโอกาสพัฒนาบทบาททางสังคม และได้มีโอกาสสร้างเครือข่ายบุคคลที่จำเป็นอย่างยิ่งในการถ่ายทอดความรู้ (ซูติมา สัจจานันท์. 2556: 22-23)

หัวข้อการพัฒนาทางวิชาชีพ พบว่า หัวข้อที่บรรณารักษ์ส่วนใหญ่ต้องการพัฒนาทางวิชาชีพที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดสามอันดับแรก คือ การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในงานห้องสมุด การบริการและเผยแพร่ และการจัดเก็บและการค้นคืนสารสนเทศ สอดคล้องกับผลการวิจัยของออร์จัน บัณชิตย์ (2552) อะเดโมดีและอะเดโปจู (Ademodi; & Adepoju. 2009) ที่พบว่า บรรณารักษ์ต้องพัฒนาความรู้สามารถในเรื่องเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อให้สามารถใช้เป็นเครื่องมือในการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับพัฒนาการของเทคโนโลยีและวิชาชีพบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ ตลอดจนห้องสมุดมหาวิทยาลัยได้นำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเข้ามาใช้ในการดำเนินงาน เช่น การสร้างฐานข้อมูล และการบันทึกข้อมูลลงในฐานข้อมูลเพื่อการสืบค้น (ปิติมา จันทมณีโชติ. 2551: 9-10; Mathew; & Baby. 2012: Online) และการใช้ระบบห้องสมุดอัตโนมัติ จึงทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่มีผลกระทบต่อบรรณารักษ์ (Haliso. 2011: Online)

สถาบันที่บรรณารักษ์ต้องการให้จัดกิจกรรมการพัฒนาทางวิชาชีพ คือ สถาบันอุดมศึกษา สอดคล้องกับผลการวิจัยของ วรรณยา เฉลยปราษฎ์ และอรนุช เศรษฐชัยเสถียร (2556) พบว่า บรรณารักษ์ต้องการให้สถาบันอุดมศึกษาเป็นผู้จัดกิจกรรมการพัฒนาทางวิชาชีพ ทั้งนี้เป็นเพราะสถาบันอุดมศึกษาเป็นแหล่งความรู้ แหล่งศึกษาค้นคว้างานวิจัยใหม่ ๆ ตลอดจนมีผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญ ชำนาญทางวิชาการและวิชาชีพ

4. แนวทางการพัฒนาทางวิชาชีพของบรรณารักษ์ สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏ

แนวทางการพัฒนาทางวิชาชีพที่เหมาะสมสำหรับบรรณารักษ์ที่นำเสนอพัฒนาขึ้นจากกระบวนการวิจัยอย่างเป็นระบบโดยการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ผลการศึกษาด้านสภาพของบรรณารักษ์ สภาพการพัฒนาทางวิชาชีพ ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาทางวิชาชีพ และความต้องการการพัฒนาทางวิชาชีพของบรรณารักษ์ สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏ และผลการพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิก่อนได้แนวทางที่สมบูรณ์ โดยการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่าย โดยเฉพาะบรรณารักษ์และผู้ทรงคุณวุฒิทางวิชาชีพ จึงเป็นแนวทางการพัฒนาทางวิชาชีพที่เหมาะสมสำหรับของบรรณารักษ์ สอดคล้องกับมาตรฐานห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา ทบวงมหาวิทยาลัย (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. 2558: 3) และจรรยาบรรณบรรณารักษ์ (สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย. 2552: ออนไลน์) อันจะนำไปสู่สมรรถนะทางวิชาชีพที่จำเป็นและบทบาทใหม่ของบรรณารักษ์ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาไทยใน พ.ศ.2553-2562 (ปิยะสุตา ตันเลิศ; และ กุลธิดา ท้วมสุข. 2554: 620-621) และสมาคมห้องสมุดอเมริกัน (American Library Association. 2009: Online) สมาคมห้องสมุดวิจัยแคนาดา (Canadian Association of Research Libraries. 2013: Online)

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะสำหรับผู้บริหารห้องสมุด และผู้บริหารสถาบันการศึกษา

1.1 กำหนดนโยบายและแผนการพัฒนาทางวิชาชีพของบรรณารักษ์ รวมทั้งมีการนำไปสู่การปฏิบัติอย่างมีระบบ และเป็นรูปธรรม ให้บรรณารักษ์ทุกคนได้มีโอกาสพัฒนาทางวิชาชีพ โดยเน้นพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษ ซึ่งเป็นภาษาสากล และหัวข้อเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในงานห้องสมุด

1.2 ส่งเสริมให้บรรณารักษ์มีบทบาทและมีส่วนร่วมในการเป็นกรรมการ/คณะทำงาน/อนุกรรมการขององค์กร/สมาคมวิชาการ/วิชาชีพ เพื่อให้มีโอกาสพัฒนาตนเองและการสร้างเครือข่ายในวิชาชีพ

1.3 สร้างความตระหนักให้บรรณารักษ์ได้พัฒนาความรู้ ความสามารถ และบทบาททางวิชาชีพอย่างเหมาะสมและอย่างต่อเนื่อง

2. ข้อเสนอแนะต่อสถาบันอุดมศึกษาทางด้านบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ และสมาคม/องค์กรวิชาชีพ

ควรนำแนวทางการพัฒนาทางวิชาชีพของบรรณารักษ์ไปใช้ในการวางแผนการจัดกิจกรรมการพัฒนาทางวิชาชีพที่เหมาะสม และสอดคล้องกับความต้องการของบรรณารักษ์ และสมาคม/องค์กรวิชาชีพ สถาบันการศึกษามีความร่วมมือกันเพื่อจัดกิจกรรมในการพัฒนาทางวิชาชีพในรูปแบบใหม่ๆ โดยใช้เทคโนโลยี เช่น การสัมมนาผ่านเว็บ การสัมมนาออนไลน์ และบทเรียนออนไลน์ เป็นต้น

3. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการวิจัยการพัฒนาทางวิชาชีพของบรรณารักษ์ อย่างต่อเนื่อง และควรมีการศึกษารูปแบบการพัฒนาทางวิชาชีพของบรรณารักษ์ห้องสมุดประเภทอื่นๆ เพื่อนำผลการศึกษาไปใช้ประโยชน์ในการกำหนดนโยบายและจัดกิจกรรมส่งเสริมการพัฒนาทางวิชาชีพบรรณารักษ์ สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏ

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2558). แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการฉบับที่สิบเอ็ด พ.ศ. 2555 -2559. สืบค้นเมื่อ 23 ตุลาคม 2558, จาก http://www.tu.ac.th/org/ofrector/planning/m1_m1/m1_m11/05_plan.pdf
- กาญจนา หทัย ศรีบุญเรือง. (2552). ภาพลักษณ์ปัจจุบันและภาพลักษณ์ที่คาดหวังที่มีต่อบรรณารักษ์สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (สารสนเทศศาสตร์). เชียงใหม่: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ชัตติยา ทองทา. (2543). ความต้องการกิจกรรมการพัฒนาคูสารของบรรณารักษ์ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา เอกชน. วิทยานิพนธ์ อ.ม. (บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เฉลิมศักดิ์ ชูปวา. (2541). แนวทางพัฒนาศักยภาพของบุคลากรช่างงานห้องสมุดมหาวิทยาลัยส่วนภูมิภาค. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์). มหาสารคาม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ชุตินา สัจจามันท์. (2551). นักสารสนเทศกับการศึกษาต่อเนื่อง. ใน เอกสารประกอบการสอนชุดวิชาประสบการณ์วิชาชีพสารสนเทศศาสตร์ หน่วยที่ 5. หน้า 153-188. นนทบุรี: สาขาศิลปศาสตร์ แขนงวิชาสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- (2556). ประเด็นสำคัญและกรณีศึกษาการพัฒนาสมรรถนะนักสารสนเทศ. ใน เอกสารประกอบการสอนชุดวิชาประสบการณ์วิชาชีพสารสนเทศศาสตร์ หน่วยที่ 4. หน้า 1-40. นนทบุรี: สาขาศิลปศาสตร์ แขนงวิชาสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ทบวงมหาวิทยาลัย. (2544). ประกาศทบวงมหาวิทยาลัยเรื่องมาตรฐานห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา พ.ศ. 2544. สืบค้นเมื่อ 29 พฤศจิกายน 2557, จาก <http://www.mua.go.th/users/he-commission/doc/law/ministry%20law/1-31%20library%20standard%202544.pdf>
- เบญจวรรณ ระวังภัย. (2547). ความต้องการเพิ่มพูนความรู้ของบรรณารักษ์ฝ่ายพัฒนาทรัพยากรสารสนเทศในห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา. วิทยานิพนธ์ อ.ม. (บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์) กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ปิยสุดา ต้นเจริญ; และ กุลธิดา ท่วมสุข. (2554, กรกฎาคม-สิงหาคม). บทบาทของห้องสมุดและนักวิชาชีพสารสนเทศสำหรับห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาไทย พ.ศ. 2553-2562. *วารสารสงขลานครินทร์ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์*. 17(4): 607-623.
- ปิติมา จันทมณีโชติ. (2551). จะเตรียมตัวอย่างไรเมื่อต้องเป็นบรรณารักษ์ยุคเสมือนจริง. *วารสารรัฐสมิต*. 29(3): 9-12.
- พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยราชภัฏ พ.ศ. 2547. (2547, 10 มิถุนายน). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 121/ตอนพิเศษ 23. หน้า 1-14. สืบค้นเมื่อ 25 ตุลาคม 2558, จาก <http://dept.npru.ac.th/hr/data/files/พรบ.มหาวิทยาลัยราชภัฏ พ.ศ.2547.pdf>
- มลิวลัย ประดิษฐ์ธีระ. (2538). การวางแผนพัฒนาบุคลากรทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศของห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา. วิทยานิพนธ์ อ.ม. (บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์) กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ระวีวรรณ สัมฤทธิ์. (2556). ความต้องการกิจกรรมการพัฒนาบุคลากรตำแหน่งบรรณารักษ์ในห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐ. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์). ชลบุรี: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.
- วรรณยา เฉลยปราณี; และ อรุณช ศเวตรัตนเสถียร. (2556). ความต้องการกิจกรรมพัฒนาบุคลากรด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร. *วารสารบรรณารักษศาสตร์*. 33(1): 37-65.
- วิไลวรรณ รัตน์พันธ์. (2547). การสนับสนุนของห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาในการพัฒนาวิชาชีพของบรรณารักษ์. วิทยานิพนธ์ อ.ม. (บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศุภรชตรา แสนวา. (2542). การเรียนรู้คอมพิวเตอร์ของบรรณารักษ์ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์). มหาสารคาม: บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- (2555). บทบาทและความรู้ความสามารถของบรรณารักษ์ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา: รายงานการวิจัย. กรุงเทพฯ: ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สนธยา ไกรลาสสุวรรณ. (2531). การศึกษาความคิดเห็นของบรรณารักษ์และผู้บริหารที่มีต่อรูปแบบการพัฒนาบรรณารักษ์ของห้องสมุดมหาวิทยาลัย. วิทยานิพนธ์ ก.ศ.ม. (บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย. (2552). *จรรยาบรรณบรรณารักษ์*. สืบค้นเมื่อ 30 พฤศจิกายน 2557, จาก http://tla.or.th/about_us/ethics.html
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2558). *แผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา ฉบับที่ 11 (พ.ศ.2555-2559)*. กรุงเทพฯ: สำนักงานฯ.
- อรุณจันต์ บัณฑิต. (2552). การวางแผนกลยุทธ์สถาบันบริการสารสนเทศสู่ความเป็นเลิศ: การวางแผนเพื่อการพัฒนาทรัพยากรบุคคล เรื่อง แนวทางการปฏิบัติเพื่อความเป็นเลิศในงานห้องสมุด. ใน *รายงานการสัมมนาความร่วมมือระหว่างห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาครั้งที่ 27 วันที่ 14-16 ธันวาคม 2552 ณ ห้องประชุมพิมานทิพย์ ศูนย์ศิลปวัฒนธรรมกาญจนาภิเษก จังหวัด อุบลราชธานี*. หน้า 30-34 อุบลราชธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ร่วมกับ คณะอนุกรรมการพัฒนาห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา ทบวงมหาวิทยาลัย.
- อัญมณี ศรีวัชรินทร์. (2553). *สมรรถนะตามสายงานบริการของบรรณารักษ์ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล*. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์) กรุงเทพฯ. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- Ademodi, D. T.; & Adepoju, E. O. (2009). *Computer Skill among Librarians in Academic Libraries in Ondo and Ekiti States, Nigeria*. Retrieved October 23, 2015, from <http://unllib.unl.edu/LPP/ademodi-adepoju.htm>
- American Library Association. (2009). *ALA's Core Competences of Librarianship*. Retrieved April 20, 2016, from <http://www.ala.org/educationcareers/sites/ala.org.educationcareers/files/content/careers/corecomp/corecompetences/finalcorecompstat09.pdf>

- Babu, B. Ramesh; Vinyagamorthy, P.; & Gopalakrishnan, S. (2007, November). ICT Skills among Librarians in Engineering Educational Institutions in Tamil Nadu. *DESIDOC Bulletin of Information Technology*. 27(6): 55-64.
- Baro,E. E.; Eze, M. E.; & Nkanu, W. O. (2013). **E-Library Services: Challenges and Training Needs of Librarians in Nigeria**. Retrieved February 10, 2013, from www.emeraldinsight.com/1065-075x.htm.
- Canadian Association of Research Libraries. (2013). **Core Competencies for the 21st. Century CARL Librarians**. Retrieved April 12, 2013, from www.carl-abrc.ca/uploads/pdfs/core_comp_profile-e.pdf
- Fisher, William. (2001, Summer). Core Competencies for the Acquisitions Librarian. *Library Collections, Acquisitions & Technical Services*. 25(2): 179-190.
- Haliso, Yacob. **Factors Affecting Information and Communication Technologies (ICTs) Use by Academic Librarians in Southwestern Nigeria**. Retrieved October 15, 2011, from <http://unllib.unl.edu/LPP/haliso.htm> 2011.
- Haneefa, Mohamed K.; & Abdul Shukkoor, C. K. (2010). Information and Communication Technology Literacy among Library Professionals in Calicut University, Kerala. *DESIDOC Journal of Library & Information Technology*. 30(6): 55-63.
- Mahmood, Khalid; & Khan, Muhammad Ajmal. (2007). ICT Training for LIS Professionals in Pakistan: A Needs Assessment. *Program: Electronic Library and Information Systems*. 41(4): 418-427.
- Mathew, K. Susan; Baby, M. D.; & Pillai, S. Sreerekha. (2011). **Professional Development of Academic Library Professionals in Kerala**. Retrieved October 19, 2015, from <http://dyuthi.cusat.ac.in/xmlui/bitstream/handle/purl/2362/Dyuthi-T0634.pdf?sequence=3>
- Pan, Junlin; & Hovde, Karen. (2010). **Professional Development for Academic Librarians: Needs, Resources, and Administrative Support**. Retrieved October 23, 2015, from <http://www.white-clouds.com/iclc/cliej/cl29PH.pdf>
- Woolfs, Blanche. (2005). Continuing Professional Education to Continuing Professional Development and Workplace Learning: The Journey and Beyond. *IFLA publications*. (2005): 14-25.